

Aan de leden van de gemeenteraad

Uw brief van	Uw kenmerk	Behandelaar
		K. Schellekens
Onderwerp	Ons kenmerk	Datum
Pakket maatregelen	751068	

VERZONDEN 07 MEI 2024

Beste leden van de gemeenteraad,

In de vergadering van 5 maart jl. heeft u de 1^e Turap van 2024 besproken. Op basis van het tussenresultaat van de begroting heeft u aan het college gevraagd met een pakket van maatregelen te komen om het reeds ontstane tekort in de begroting terug te dringen. In deze raadsinformatiebrief brengen we u op de hoogte van het intensieve proces wat doorlopen is, de stevige ingrepen en de eerste resultaten van onze aanpak.

Inleiding

Het evenwicht van de balans tussen inkomsten en uitgaven in Waalre is al enkele jaren een terugkerend thema in de gesprekken tussen raad en college over de Planning en Control cyclus. Dit jaar vraagt onze financiële situatie om scherpe maatregelen.

Deels wordt dit veroorzaakt door de vele ambities uit het raadsprogramma "Een toekomst voor Waalre", de steeds complexere opgaven en een afhankelijkheid van externe geldstromen waarop we geen of maar deels invloed hebben. Denk hierbij aan het gemeentefonds, belastingen en leges. De laatste jaren is de belastingdruk voor onze inwoners sterk toegenomen door flinke verhogingen van de Onroerend zaak belasting. Daarnaast hebben we geen andere structurele inkomsten die andere gemeenten wel hebben, denk aan toeristenbelasting uit vakantieparken of een grote grondportefeuille (pacht en/of grondexploitatie). Voor onze financiële positie worden we steeds afhankelijker van het Rijk en de uitkomsten van de mei-, september of decembercirculaires. De laatste jaren is ons jaarresultaat positief uitgevallen vanwege incidentele meevallers om structurele kosten af te dekken. Het is echter geen structureel gezonde positie. Dat is wel waarnaar we streven met elkaar. Waalre is daarin niet uniek: veel gemeenten worstelen de laatste jaren om een meerjarig sluitende begroting vast te stellen.

Dit keer zijn we vroeg in het begrotingsjaar opnieuw geconfronteerd met een oplopend tekort in de lopende begroting 2024. Het is dringend nodig om behoedzamer om te gaan met de beschikbare middelen en nu stevige maatregelen te nemen om dit jaar zoveel mogelijk binnen de begroting te blijven. De maatregelen die we voorstellen gaan overal pijn doen. We proberen dat zoveel mogelijk te verdelen over alle domeinen en nemen ook maatregelen die impact hebben op de organisatie.

Taskforce Sociaal Domein

We hebben al eerder naar elkaar toe de zorg uitgesproken over de oplopende kosten in het Sociaal Domein, met name als het gaat om de inzet van zorg en ondersteuning vanuit onze wettelijke zorgplicht op basis van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugdwet. Dit zijn open einde regelingen waarvan de kosten worden bepaald door de het aantal en de zwaarte van de ondersteuningvragen van onze inwoners. Het college is van mening dat waar er wettelijke ruimte is, we deze regelingen bij moeten stellen om meer grip te krijgen op de uitgaven, hierbij nog strakker aan de wind moeten gaan zeilen en het grijze gebied van onze wettelijke verantwoordelijkheden moeten opzoeken. We zien dat er anders dit jaar een tekort ontstaat op de begroting die de komende jaren nog verder oploopt. Met het voorstel van de Taskforce Sociaal Domein, dat op 7 en 21 mei bij u voorligt, stellen we een aantal beheersmaatregelen voor die noodzakelijk zijn om binnen de begroting onze taken in het Sociaal Domein uit te voeren. Dit proces staat los van de ombuigingen in 2024 en de keuzen die we u voorleggen in de Kadernota 2025. Onze boodschap voor het Sociaal Domein is dat wanneer er nu niet incidenteel wordt geïnvesteerd om ons in staat te stellen maatregelen te treffen, de ondersteuning die we moeten bieden vanuit de Wmo en Jeugdwet straks structureel niet meer betaalbaar is. Dit komt onder meer door dubbele vergrijzing waardoor de zorgvraag blijft stijgen, maar ook doordat landelijk 1 op de 7 jeugdigen jeugdhulp nodig heeft.

Aanpak

We hebben een proces opgetuigd waarin we de laatste weken met de budgethouders, financieel adviseur en managers intensief gekeken hebben naar ons takenpakket met bijbehorende budgetten, naar onze wensen en ambities met de beschikbare middelen en naar het optimaliseren van het toepassen van financiële voorschriften. Vervolgens is gekeken wat wettelijke taken zijn, of bijbehorende budgetten incidenteel en structureel op orde zijn en is gekeken of er al contracten of verplichtingen zijn aangegaan. Op een aantal plekken bleken de budgetten ontoereikend om de wettelijke taken uit te kunnen voeren. Dit leverde een aantal tegenvallers op of incidentele investeringen die we nu in beeld hebben. Deze zijn meteen meegenomen in het totale financiële plaatje.

Daarna hebben we gekeken wat de uiteindelijke afwijking op de begroting zou zijn geweest voor 2024. Op basis van dat inzicht hebben we gekeken welke maatregelen we in kunnen zetten in alle domeinen. We hebben daarvoor geput uit de volgende mogelijkheden:

- welke zaken kunnen we vertragen, met minder middelen doen of in stand houden;

- welke zaken kunnen we niet meer doen of voortzetten;
- welke zaken kunnen we helemaal uit de begroting halen.

We hebben daarbij de volgende uitgangspunten toegepast:

- a. Begroting is leidend, budgetten mogen in het begrotingsjaar niet worden overschreden;
- b. Wettelijke taken moeten doorgaan;
- c. Reeds aangegane verplichtingen gaan voor op nieuwe ambities;
- d. Waar mogelijk werkzaamheden in eigen beheer uitvoeren;
- e. We kijken naar alle portefeuilles en maken op basis van argumentatie keuzes op alle domeinen;
- f. Bij vertrek van personeel kijken we altijd kritisch of en hoe we de vrijvallende formatie weer invullen;
- g. Nog geen extra belastingdruk voor de inwoners;
- h. Vrijval dekking uit algemene reserve in 2024 zetten we in als dekking voor het begrotingstekort in 2024;
- i. We komen niet aan de ijzeren voorraad in onze reserves.

Zoals al eerder aangegeven heeft dit geleid tot discussie tussen portefeuilles, want in het verleden hebben we al ingeleverd op ambities en niet alle bedachte maatregelen zetten meteen zoden aan de dijk, sommige leveren in de toekomst pas resultaat op. Maar door open te zijn over de pijn die wordt gevoeld en te onderkennen waar we als gemeente echt voor aan de lat staan, is er een gezamenlijke focus aangebracht in de maatregelen. Als gevolg van het pakket aan maatregelen om de financiële positie te verbeteren (ombuigingen) komt een aantal onderwerpen te vervallen. Daaronder een aantal visies die we middels een startnotitie aan u voor wilden leggen bij de start van het proces. Alleen de startnotitie voor de Herijking Kracht van Waalre leggen wij aan u voor.

Samenvattend en vervolg

We zijn met de stofkam door onze begroting gegaan om op basis van onze wettelijke taken te bepalen waar ruimte in de budgetten zit en waar meer inzet nodig is. Dat resulteert in een pakket van maatregelen dat wordt vertaald naar:

- maatregelen voor 2024 die landen in de 2^e Turap;
- maatregelen met doorwerking in 2025 en verder die landen in de Kadernota 2025 en in Begroting 2025 en verder;
- Dit heeft ook gevolgen voor een aantal afspraken die zijn gemaakt in het Uitvoeringsprogramma in 2023. De bijstelling van het Uitvoeringsprogramma waarin die zijn verwerkt voegen we als bijlage bij de Kadernota.

Al deze stukken krijgt u half mei toegestuurd. Daarbij zitten ook de Jaarstukken 2023 waarvan het resultaat mogelijk nog gevolgen heeft voor de keuzen die u maakt.

Wij hopen dat het duidelijk is dat er scherpe en verantwoorde keuzes moeten worden gemaakt en dat het besluit inhoudt dat een aantal zaken niet meer wordt gedaan of wordt voortgezet. We kunnen het ons eenvoudigweg niet langer veroorloven. We begrijpen dat het een vervelende boodschap is, maar een structureel gezonde financiële positie en een verantwoorde financiële huishouding vragen hierom.

Bij de behandeling van de 2^e Turap en Kadernota 2025 in de raad (inclusief de dan bekende gevolgen van de meicirculaire en Jaarrekening 2023), kunnen we de balans opmaken en integraal ons financiële toekomstperspectief met elkaar bespreken. U bent dan aan zet om te besluiten over de voorliggende voorstellen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Waalre,

Gemeentesecretaris,

mr. drs. R.L. Franken

Burgemeester,

M.F. Gosterweert